

PT. 1200 cuitat.

Anul VI No. 1-2-4 Invernal Trib. Ilfov No. 400/938-S. I. Com.

Ian.-Febr., 1939

TIMOCUL

REVISTĂ DE LUPTĂ NAȚIONAL-CULTURALĂ

Apare sub conducerea comitetului societății culturale
„Timoc” a românilor din valea Timocului și dreapta Dunării

S U M A R :

1. In al VI-lea an Soc. Cult. „Timoc”
2. Pentru Românii de peste hotare . . . Marin Stănescu
3. Deschizători de drumuri A. Andrei
4. Românii din Rusia Subcarpatică . . . Petre Petrinca
5. Prin străjerism la naționalismul constructiv Petre Ionescu
6. Românii de peste hotare in cadrul Institutului de Cercetări Sociale al României Florica Florescu
7. Când? I. Toma
8. Panromânismul N. Bălșeanu
9. Din amintirile unui român timocean . . F. I. Danăreanu
10. Intinderea elementului românesc in dreapta Dunării (Plușe) de L. T. Boga
11. Informațiuni

Abonamente: Studenți și elevi — 100 lei
Particulari — 150 lei
Soc. particulare — 500 lei
Instituții de Stat — 1000 lei

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA:
BUCUREȘTI, IV. STRADA OCTAV COCORĂSCU, 84

CULTĂȚU
CUREȘTI

În al VI-lea an

Întrând în al șaselea an de apariție, o privire retrospectivă asupra drumului parcurs de revista noastră, ne arată că ea a mers pe linia trasată dela început și anume a rămas mereu tribuna dela care s'au înfățișat diferitele aspecte ale vieții viirege pe care o duc frații noștri din regiunea Timocului și dreapta Dunării.

De multe ori însă am fost nevoiți — ținând seama că problema românilor ilimoceni face parte integrantă din marea problemă a românilor de peste hotare — să inserăm în paginile revistei noastre și lucrări privind situația altor grupuri de români rămași peste hotare, crezând că astfel am servit în general cauza românilor de peste hotare.

Începutul a fost greu. Am avut de luptat cu mari greutăți de ordin material și moral. De multe ori ne-am simțit aproape singuri în lupta noastră. A trebuit să avem multă răbdare și perseverență, pentru a putea trece obstacolele ce ne-au stat în cale și mai cu seamă indiferența opiniei publice românești față de problema fraților noștri din afară.

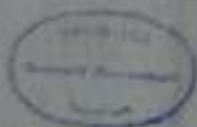
Acum, constatăm însă cu bucurie, că cercul cititorilor noștri se lărgeste pe zi ce trece, iar ecourile din presa din toate unghiurile țării precum și îndemnurile ce ne vin din toate părțile, sunt indicii că nu mai suntem singuri în lupta noastră, că opinia publică românească a început să se intereseze de viața românilor de peste hotare și acestea constituie pentru noi un stimulent și un nou imbold de muncă.

Încrezători în destinul neamului renăscut sub domnia înțeleaptă a M. S. Regelui Carol al II, pășim în al șaselea an de muncă, cu moralul înălțat și cu încredere deplină în izbânda cauzei finale a românilor din Valea Timocului și dreapta Dunării precum și a tuturor românilor de peste hotare, care nu cer altceva nimic decât garantarea dreptului sfânt la viață liberă românească acolo unde se găsesc.

Nu putem încheia, fără a aduce, pe această cale, vîlle noastre mulțumiri tuturor acelor care ne-au înțeles și ne-au ajutat, precum și tuturor colaboratorilor noștri care au scris în mod desinteresat în paginile revistei.

Cu sănătate și cu Dumnezeu înainte!

SOC. CULT. „TIMOC”

11.2.09
Pag. 543

Pentru Românii de peste hotare

Românii, conștienți de nobila lor origine, oriunde ar fi, poartă în inima lor, ca pe o icoană sfântă, iubirea de neam. Și prin această iubire ei se împărtășesc dela spiritul divin. Căci Dumnezeu a împărțit pe oameni în națiuni, pentru ca fiecare om să contribuie la propășirea națiunii sale, să-și găsească fericirea în această propășire, și în acest chip să meargă prin Patrie la Dumnezeu. — De aceea, conștienți de acest mare adevăr, românii, oriunde ar fi, ard de focul, de dorul sfintei Patrii. Ei au Cultul Patriei. — Și acest foc, acest dor le arde cu atât mai mult inima, că vitrege împrejurări i-au despărțit, ducându-i departe, de iubitul lor neam care le alcătuiește însuși sensul, cel mai înalt rost, al vieții lor. În cea mai adâncă taină a sufletului lor este o duioșie, este un suspin, de dorul României.

Cu toate acestea, oriunde s'ar afla, adevărații români sunt un neam vrednic, demn, cinstit muncitor, buni prieteni, sinceri, devotați, respectuoși de legile țării unde se află. Ei nu uneltesc împotriva acestor legi.

Dar nimic nu-i poate sili să-și stingă, din taina sufletului, iubirea lor, dorul lor, nostalgia lor de neam.

Și astfel, incolțește, răsare și crește în inima lor o floare, ieșită din sămânța suferinței: este floarea credinței, este floarea nădejzii. Ei cred în împlinirea visului, ei nădăjduesc în realizarea idealului... Va veni un timp când cei de un neam și o lege, cei ce se iubesc, cu sfântă iubire, vor fi împreună... Atunci visatul, mult visatul, vis va fi aevea... Și stropi de mângâiere picură din floarea credinței, din floarea nădejzii, peste întristatul lor suflet care plânge, și-l înviorază, și-l înveselește...

Nu te teme, ci crede numai, neam român, și neam creștin, mergând prin cinstita-ți muncă pe drumul omeniei. Căci nimic nu este cu neputință celui ce crede, și totul este cu putință celui ce crede. Animă-te de nădejde, crede! Și iubirea ta, dorul tău, nădejdea ta, se vor împlini odată... Cei mai fericiți, românii dinlăuntrul hotarelor, se gândesc pururea la voi, la românii de peste hotare...

Marin Ștefănescu

Profesor universitar

Președintele Asociației „Cultul Patriei”

Deschizători de drumuri

3

Este lucru știut, că elementul românesc din Valca Timocului, Morava și până departe spre răsărit de orașul Vidin (aproape de Lom) și vârful la Sud aproape de orașul Niș, precum și românii pând dela orașul Lom și până la Ruscuc, datează încă din timpul romanilor.

Existența lor a fost semnalată dealungul veacurilor, în brisovele diverșilor stăpânitori ai acelor ținuturi, cu ocazia orânduirilor date pentru supușii lor.

Studiu însă, despre acești români, nu există decât de dată foarte recentă — începând din a doua jumătate a secolului trecut.

Despre românii din Serbia s'au ocupat în primul rând oamenii de știință sârbi, cu ocazia studiilor de geografie și istorie, precum și statisticile oficiale sârbești, începând dela anul 1884 încoace, interesând bineînțeles regatul sârbesc și ca atare s'a căutat să se arate numărul acestor români cât mai mic iar existența lor acolo de dată foarte recentă. De ex.: recensământul sârb dela 1884, arată că acolo aveau 149.727 de români iar după recensământul din 1900 numărul românilor scade la 89.873 (vezi studiul d. prof. St. Romansky dela Univ. din Sofia publicat în revista „Timocul” Dec. 1936).

Apoi, printre acești români, au mai călătorit și unii învățați străini pentru cercetări științifice, în legătură cu folclorul, istoria, geografia, statistica etc. Dintre acești învățați putem menționa pe profesorul german Weigand, care a călătorit în vara anului 1898, precum și pe d-l profesor St. Romansky dela Univ. din Sofia, care i-a vizitat la fața locului în timpul marelui război și despre care a scris un studiu „Românii dintre Timoc și Morava”¹⁾ — foarte prețios pentru noi — în care ne arată numărul covârșitor al elementului românesc din Nord-Estul Serbiei. Acest studiu, însă, a avut ca scop să dovedească cu totul altceva și anume: că acea parte a Serbiei nu este locuită de o populație sârbească și că după terminarea războiului, teritoriul amintit, ar fi putut fi atribuit Bulgariei.

Dar adevărata noastră mândrie constă în faptul, că românii din Valea Timocului și Dreapta Dunării au fost văzuți și cercetați la fața locului și de oameni de știință români, ca: regretatul prof. G. Vâlsan, d-l profesor G. Giuglea dela Univ. din Cluj și d-l L. T.

¹⁾ Studiul d-lui prof. St. Romansky, a fost publicat în întregime în revista „Timocul” în numerele: 3—10 | 1935 și 1—8 | 1936.

Boga, în anii 1909—1911 precum și de eruditul scriitor d-l Emanoil Bucuța care a fost printre acești români în anii 1919 | 20.

Lucrările primilor trei cercetători au fost publicate în Anuarul de Geografie și Antropogeografie de sub conducerea d-lui profesor universitar Simeon Mehedinți din anii 1910 | 11 și 1911 | 12, în cadrul activității Institutului Geografic Universitar, după cum urmează:

În Anuarul pe 1910 | 11, avem lucrarea regretatului profesor Univ. G. Valsan — „Românii din Craina Serbiei” și lucrarea d-lui profesor Univ. G. Giuglea — „Românii din Serbia. (Vechime. Stratificali ctnice)” iar în

Anuarul pe 1911 | 1912, avem lucrarea d-lui L. T. Boga — „Românii din Serbia”, cu două hărți — foarte prețioase — de întinderea elementului românesc în dreapta Dunării.

Lucrarea d-lui Emanoil Bucuța, apărută după războiul mondial, cu titlul — „Românii dintre Vidin și Timoc”, tratează numai despre Românii din Bulgaria și apare ca o minunată completare a primelor trei lucrări pentru a putea avea o idee completă despre românii din ambele părți ale Timocului, care dealtfel formează un singur tot din punct de vedere ctnografic și istoric.

Ne lipsesc deocamdată studii cu privire la românii din jurul Plovnei și la cei din dreapta Dunării — spre răsărit de Vidin, care credem însă că nu vor întârzia prea mult să apară.

Din lucrările inimoșilor oameni de carte români, mai sus amintite, se poate vedea că în ținuturile din dreapta Dunării, arătate în acele lucrări, locuiește o masă compactă de români, care duc absolut aceeași viață tradițională româncască ca și frații lor din stânga Dunării, cu singura deosebire că sunt complet lipsiți de școală și biserică în limba maternă.

Numărul acestor frați ai noștri nu-l putem cunoaște după datele statisticilor oficiale sârbești și bulgărești, care — din motive ușor de înțeles — ascund adevăratul lor număr, ba ceva mai mult, din statisticile bulgare oficiale de după războiul mondial, rezultă că în întreaga Bulgaria nu mai există nici un român, toată lumea fiind: bulgari, fiindcă statul bulgar nu a vrut să mai țină seamă de origina etnică a locuitorilor, ci și-a zis că din moment ce trăiesc în Bulgaria — sunt bulgari.

Realitatea însă este alta. Atât în Valea Timocului cât și dealungul malului drept al Dunării — dela gura Moravei până aproape de Ruscuc — avem frați de-ai noștri, al căror număr putem să-l stabilim foarte ușor, dacă ne folosim de harta: „Intinderea Elementului Românesc în dreapta Dunării”, la scara 1: 1.000.000, întocmită de d-l L. T. Boga după Atlasul publ. Naselia II de Dr. Tvijici și anexată la lucrarea d-sale din Anuarul de Geografie 1911 | 12, pe care dealtfel o reproducem și noi în această revistă, fiind cea mai

completă în ce privește indicarea satelor și orașelor românești din dreapta Dunării, majoritatea din ele fiind cunoscute personal chiar de noi.

Cetind această hartă, numărăm un total de 212 așezări românești, (sate și orașe,) în partea sârbească și 97 de așezări românești, (sate și orașe), în partea bulgărească, din regiunea Timocului și dreapta Dunării.

Cum majoritatea comunelor ne sunt personal cunoscute și cum știm că unele din ele numără dela 5000-7000 locuitori români (com. Bregova, Iabucovați, Bucovcea-Cobijnița etc.), putem lua — fără putință de desmințire — ca medie de număr de locuitori români pentru fiecare comună câte 1.500. Înmulțind, putem vorbi cu certitudine de un număr de 350.000 de români în partea sârbească și de un număr de 150.000 de români în partea bulgărească a regiunii Timocului și malul drept al Dunării, sau de un total general de 500.000 de români, așezați pe malul drept al Dunării, pe care nu-i desparte de noi decât acest fluviu.

Oamenii de știință care au văzut pe acești frați ai noștri, n'au făcut decât să ni-i semnaleze, să ne arate așezarea lor și felul lor de viață și să ne dea posibilitatea — poate — să-i numărăm prin metode indirecte. Poate și-au dat seama și de pericolul ce-i păste — desnaționalizarea — fiind răzlețiți de trunchiul dela Nordul Dunării, sub stăpâniri străine, fără școală și biserică în limba maternă, fiindcă iată ce ne spunea în concluzia lucrării d-sale, d-l profesor univ. G. Giuglea din Anuarul de Geografie pe 1910 | 11, pag. 214-215:

„...Ideea că sunt sub stăpânirea sârbească, face ca de multe ori acești Români să se numească și „Sârbi”, înțelegând prin asta „supuși, cetățeni sârbi”. Deaceia trebuie să întrebăm pe țăranul cu care convorbești, ce limbă mai știe, ce limbă a învățat ca copil, pentruca să ajungi, încetul cu încetul, să afli și să declare singur că e Român. Îți va spune atunci că dela „muica” românește a învățat, dar că el e Sârb, iar limba lor rumânească e „proastă” nu e ca cea din Vlașca (sau România).

Acest fapt ne arată cât de atenți trebuie să fim în asemenea cercetări. Ne mai dă de bănuț, că numirile din autorii vechi despre popoarele ce locuiau în țările noastre, stăpânite odată de Bulgari, Unguri, etc., au putut să fie date în chipul arătat mai sus, aplicându-se numele stăpânitorilor și la supușii de altă limbă.

Din cele discutate cu privire la vechimea Românilor din Serbia reiese că aceștia au asimilat o parte mare de Slavi (Sârbo-Bulgari). Aceasta s'a văzut mai ales din toponimie.

Dar jertfele acestei lupte de asimilare sunt mulțimea de slavisme noi intrate în graiul românesc, socotind numai după cele ce am constatat în Craina.

De aci înainte situația se va schimba. Nu vor mai fi în luptă numai puterile proprii ale celor două popoare, ci Sărbii vor fi ajutați și de forța pe care o dă statul.

Românii vor rămânea pe un nivel tot mai jos, pentru că nu vor putea lupta mai departe, decât tot cu vechi armă a rezistenței de rasă, care oricât de puternică ar fi, cu greu va mai putea rezista armelor moderne de asimilare: școala și armata. Pentru știință însă, în momentul de față, tocmai această situațiune este priincioasă. Dintr'un astfel de ținut unde nu s'a scris niciodată un cuvânt românesc, unde influență cărturărească prin limba națională nu există, se pot aduna date mai pure, mai sigure, nu numai de limbă, dar tot ce e important ca vechime în viața unui popor", fără însă a ne preconiza vre-o măsură de luat pentru salvarea lor, fiindcă lucrarea interesea în primul rând — știința Geografiei.

Deaceia, pentru noi, acești oameni de știință apar ca deschizători de drumuri, pentru o viață nouă ce urma să li se creeze fraților noștri din Valea Timocului și dreapta Dunării.

Și într'adevăr, astăzi, după aproape trei decenii dela dezțelenirea terenului, românii timoceni au o mișcare a lor, care în nici un caz nu poate fi considerată subversivă sau iridentă față de țările în care trăesc. Ei nu cer nimic mai mult decât dreptul la viață românească în cadrul statelor unde trăiesc.

Ei nu vor să moară! În lupta lor de conservare — și este vorba de o masă compactă de 500.000 suflete de români autentici — frații din Nordul Dunării sunt dator să-i ajute. Să-i ajute cu tot ce pot. Să caute să le obțină, pe căi legale, deschideri de școli și biserici românești, în care să-și lumineze mințile și să-și întărească sufletele, fiindcă altfel neamul va pierde un număr impresionant de mare de fii de ai săi, în timp ce minoritarilor dela noi li s'au acordat drepturi la viață liberă națională.

A. I. Andrei

Se aduce la cunoștință, ca Soc. Cult. „Timoc" va ține adunare generală ordinară anuală în ziua de 2 Aprilie a. c., orele 14, în Calea Rahovei, 29, București, cu următoarea ordine de zi: 1. Darea de seamă a Comitetului și citirea raportului Comisiei de cenzori; 2. Alegerea noului Comitet și 3. Diverse.

În cazul când la data de mai sus nu se va întruni numărul legal de membrii, adunarea se amână pentru ziua de 16 Aprilie a. c., când se va ține cu orice număr prezent de membrii, în acelaș loc și cu aceeași ordine de zi.

Nu vor putea lua parte la adunare, decât membrii care vor fi la curent cu plata cotizațiilor până la 31 Martie a. c.

Românii din Rusia Sub-Carpatică

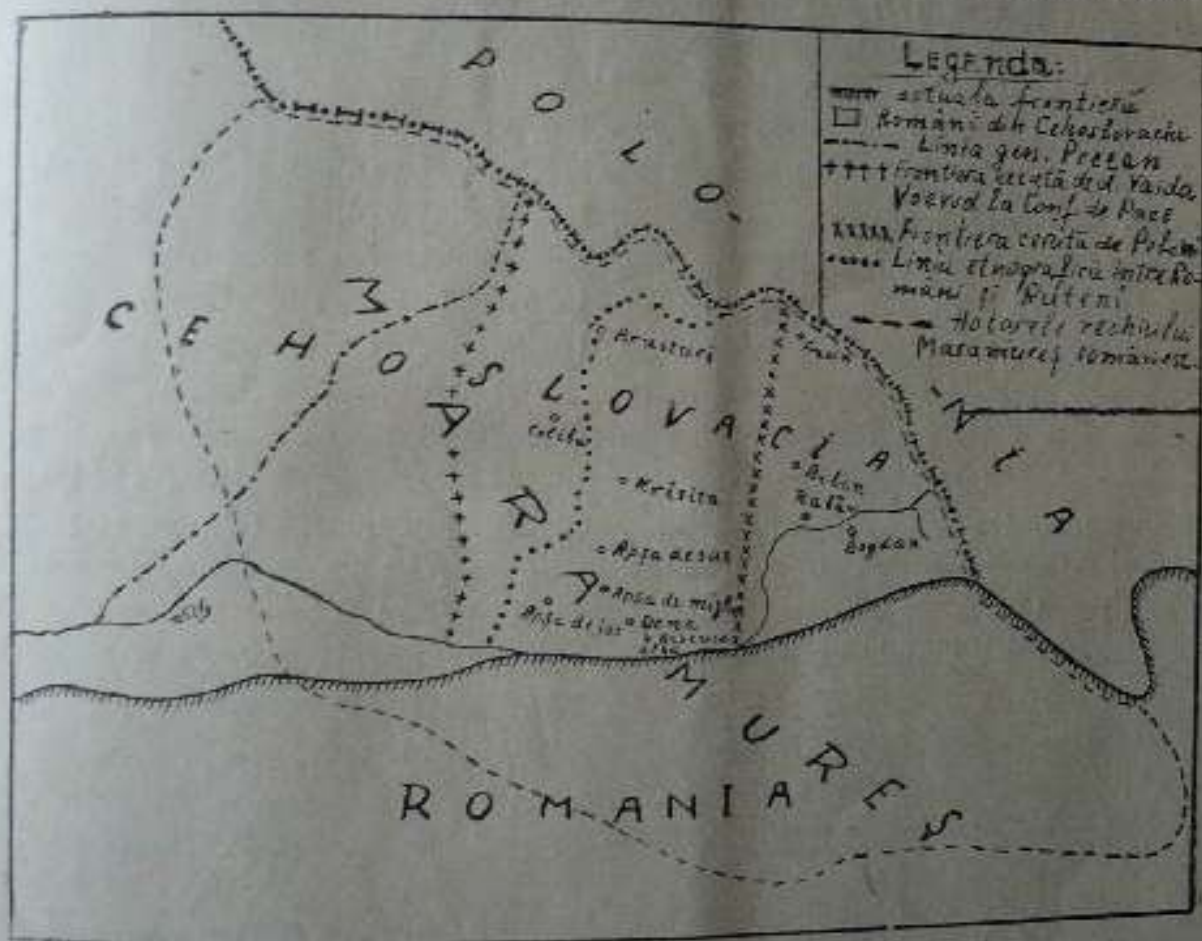
II

(Continuare din numărul precedent)

Date statistice.

Elementul românesc din Republica cehoslovacă, astăzi nu mai reprezintă importanța numerică a trecutului. Soarta nucleelor românești în țara vecină, redusă la cifre minime, ne interesează din punct de vedere minoritar și a bunelor raporturi de prietenie cu țara aliată dela Nordul României.

Prin tratatul de pace dela Saint-Germain, o parte din județul Maramureș

mureș a fost adjudecat Cehoslovaciei, precum și Ungul, Beregul, și Ugoces, unde elementul românesc e împrăștiat printre masele rutene și ungurești. Gh. Vornicu, vorbind despre noua frontieră a României dela Nord-Vest, ne spune: „Hotarul acesta nedrept lasă Rutenilor trei din patru părți a vechiului Maramureș cu cei mai frumoși și bogați munți, — vre-o sută la număr — cari erau temelul în viața păstorească a populației rămasă la noi”.

Lasă 5 sate românești între cari vestitele Apșe și lasă frați de acelaș

sânge pe un mal și altul al râului istoric, azi hotar, cari privesc cu jale la țara stăslată și la platurile rămase dincolo" 1).

Italianul Atilio Tamaro 2), arată, că Românii din Cehoslovacia locuiesc în județele: Bereg, Ung, Maramureș și Ugocea. Procentul după naționalități în aceste județe a fost:

1) În Bereg: Maghiari 47 la sută, Germani 8,8 la sută, Ruteni 42 la sută, Români 0,1 la sută, diverși 0,2 la sută.

2) În Ung: Maghiari 32,2 la sută, Germani 5,2 la sută, Slovaci 22,4 Ruteni 38,1 la sută, Români 0,1 la sută, diverși 1 la sută.

3) În Maramureș: Maghiari 14,8 la sută, Germani 16,7 la sută, Slovaci 0,1 la sută, Români 23 la sută, Ruteni 44,6 la sută, diverși 0,2 la sută.

4) În Ugocea: Maghiari 46,5 la sută, Germani 5,1 la sută, Români 10,6 la sută Ruteni 37,5 la sută, diverși 0,3 la sută.

Deci, majoritatea Românilor din Cehoslovacia locuiesc în județele Maramureș și Ugocea, apoi în Bereg și Ung.

Enrico Aci Monfosca 3), ne dă următoarele date statistice asupra minorității românești: în prima statistică Românii (Romeni) sunt trecuți cu cifra de 53.516 suflete; în a doua statistică sunt arătați în număr de 80.000 suflete. Despre minoritatea românească (minoranza romena), acest autor, spune că e cea mai mică dintre minoritățile acestei țări și că în prima statistică cehă este arătată cu 53.515 suflete. După o a doua statistică, e trecută cu 80.000 suflete, locuind în județul Maramureș, în părțile din apropierea graniței românești. Alții arată cifra acestei minorități ca având numai 25.000 suflete, iar în primele două statistici (de 53.515 și 80.000), ar fi înglobați un număr important de Maghiari. În continuare, Monfosca vorbește de Valahii din Moravia și de voevodatele lor din veacurile 16 și 17-lea.

În harta naționalităților din Cehoslovacia a lui Monfosca, Românii sunt trecuți cu cifra de 53.000 suflete (p. 254 a citatei lucrări).

Dr. Ewald Ammende 4), ne spune că minoritatea românească din Cehoslovacia numără abia 14.828 suflete.

După Wilhelm Winkler 5), minoritatea românească este în număr de 13.610 suflete.

După statistica oficială cehoslovacă din 15 Februarie 1921, minoritatea românească e arătată cu 14.828 suflete. Ea se repartiza în regiunile următoare: în Boemia 422 Români; în Moravia 127 Români, în Silezia 24 Români, în Slovacia 588 Români, în Podkarpadska Rus (Rusia Subcarpatică)

1) Cf. din broșura „Maramureșul”, București, Cartea Românească, p. 103.

2) V. lucrarea: „La lotta delle razze nell Europa Danubiana”, Ed. Zanichelli, Bologna.

3) V. „Le minoranze nazionali contemplate dagli Atti internazionali”, vol. I, p. 211.

4) V. „Die Nationalitäten in den Staaten Europas”, p. 176.

5) V. „Statistisches Handbuch der europäischen Nationalitäten”, Wien, p. 93.

După recensământul cehoslovac din 1930, Românii din Cehoslovacia sunt arătați cu cifra de 13.005, reprezentând un procent de 0,09 la sută 6). Joseph Chmelar 7), ne arată în 1935 un număr de abia 12.641 suflete românești în Rusia Subcarpatică (En Russie subcarpathique, il existe une petite minorité roumaine qui ne compte que 12.641 âmes).

Dr. Mihail Marina (într'un studiu apărut în „Societatea de Măine“, București 1935), evaluează numărul Românilor din Maramureșul Cehoslovac la 15.000 suflete.

Alți autori ne arată, că cifra minorității române din Cehoslovacia e de 25.000 — 30.000 suflete 8).

Deși Românii au fost populația băștinașă a Rusiei Subcarpatice, ei astăzi, nu mai reprezintă forța preponderentă a populației majoritare de pe timpul voevodatelor românești de prin sec. 13 — 15 lea. Așezarea Rutenilor și Ungurilor în aceaste regiuni i-au desnaționalizat.

6) V. „Die Nationalitäten in der Tschechoslowakei nach der Volkszählung von 1930“ apărut în „Nation und Staat“, 7 Jahrgang, Iäner 1934, p. 253.

7) „La Minorité polonaise en Tchécoslovaquie“, 1935, p. 118.

8) Date statistice asupra minorității române din Cehoslovacia am dat în articolul „Românii din Cehoslovacia“. Situația elementului minoritar român, „Observator“ București, 26 Octombrie 1935.

(Va urma)

Petre Petrinca

Am luat cunoștință cu multă satisfacție de numirea d-lui Ion Dragu, ca director al presei.

Această numire este de fapt o revenire la postul pe care l-a mai ocupat încăodată în trecut, dând dovadă de multă pricepere și de multă însuflețire, încât sarcina ce i s'a încredințat din nou, este dovadă că d-sa este omul care poate face față acolo unde se cere atât o muncă serioasă cât și simțul realității, pe care d-l Dragu le are cu prisosință.

Studentul Florea Decu, dela Academia Agricolă din București, ducându-se pe vară să-și petreacă vacanța în sânul familiei în Valea Timocului, nu a putut reveni în țară nici până acum, întrucât autoritățile bulgare îi refuză viza de pașaport pe motivul că este român timocean, din care cauză este expus a-și pierde anul școlar.

Prin străjerism la naționalismul constructiv

În numărul precedent al revistei de față, arătam rolul preponderent al Străzii Țării în refacerea noastră națională.

Este necesar de subliniat faptul, că, Straja Țării a luat ființă mai înaintea noii orânduiri de stat, prefațând organizarea unei Români noi.

Isvorâtă din comandamentele supreme ale neamului, vine cu un program menit să canalizeze, la început, energiile întregului tineret al țării, ajungând până la convergența tuturor forțelor vii ale românismului.

Intr'un timp, relativ scurt, Straja Țării a reușit să pătrundă în toate

D-l Teofil Gh. Sidorovici

Comandantul Străzii Țării

colțurile României, fiind pretutindeni îmbrățișată în mod spontan. Pentru românii de peste hotare, noua Cîtorie Regală, este raza de nădejde a viitorului.

Înainte de înființarea acestei organizații, românii din afară își trăiau zilele în luptă, cu un viitor tot mai zbuciumat. Se punea întrebarea cu așilor, care devenea tot mai amenințător?

Acestei întrebări, care constituie o problemă de o covârșitoare importanță națională, răspunde Straja Țării, prin destoinicul ei comandant d-l Teofil Gh. Sidorovici.

Într'adevăr, în discursul ținut de d-l Comandant Sidorovici la vizita pe care a făcut-o subsecretariatului de stat al propagandei, adresându-se d-lui ministru Eugen Titeanu, între altele a spus:

„Suntem siguri, deasemenea, că vom putea păstra o legătură cât mai strânsă și cât mai utilă cu celelalte elemente ale națiunii noastre, care trăiesc dincolo de hotare. În acest scop voim să închinăm anumite ore, la radio, pentru copiii românilor care trăiesc în afara granițelor noastre și trecând prin undele văzduhului, neîmpiedecați de vameșii dela hotare, vom face așa, ca să putem da câte o părțică, câte o icoană dragă din țara de baștină, căci copilul le primește și le înțelege mai ușor, ele rămânând ca o sfântă amintire pentru toată viața.

Apoi, la fel ca și dv., vrem să ne organizăm în interior. Pentru aceasta cerem concursul dvs., să putem avea o hartă mare și completă, pentruca oricine, copil, tineri, comandanți sau vizitatori din străinătate, să vadă câți români avem noi peste hotare, ce instituțiuni culturale avem, ca să-și dea seama că noi am avea de revendicat mai mult decât ni se revendică nouă”.

Cerând concursul d-lui ministru al Propagandei, d-l Teofil Sidorovici, Comandantul Străzii Țării, a enunțat întregul program pe care îl urmărește pentru refacerea națională, program care cuprinde nevoile ridicării neamului.

Iată cum Straja Țării condusă, cu atâta pricepere de d-l Teofil Sidorovici, stă de veghe, intervenind în mod eficace acolo unde interesele neamului sunt amenințate. Straja Țării merge cu activitatea ei până acolo unde se aude graiul românesc.

Dacă acum câțiva ani în urmă, Straja Țării prin programul ei părea atât de îndrăzneată, cu perspective reduse a-și aplica acest program, azi este o cheazășie a aspirațiilor naționale românești.

„Straja Țării, — după cum spunea d-l Teofil Sidorovici la conferința dela „Tinerimea Română” — nu-și mai aparține astăzi. Ea este fiorul ce-a trezit un Neam întreg dăruindu-i încrederea în viitor.

Straja Țării e a tuturor și a Țării, este grija permanentă a Marelui Străjer și Înțeleptului nostru Rege, grijă care își găsește expresia în versurile poetului O. Goga:

Românii de peste hotare în cadrul Institutului de Cercetări Sociale al României

13

Nu rareori în publicistica românească s'a atras atenția asupra soartei fraților noștri de peste hotare.

Căci ne găsim în momentul când toate ramurile acestor frați sunt într-o vădită desnaționalizare, în timp ce la noi preocupările de a-i salva nu numai că lipsesc aproape cu totul, ci nu avem nici măcar informații complete și sigure, unitare, în ceea ce privește starea lor biologică, culturală, economică.

Evident, poți rămâne în așteptare atâta timp cât vezi o natalitate crescândă și un stadiu cultural — chiar țărănesc fiind — neviciat de școala tendențioasă a cutărui sau cutărui stat; de asemenea când ești sigur de o independență economică care să-i dea oarecum libertatea de a acționa în direcția unde n'ar fi nici o urmare dezastruoasă, poți rămâne oarecum în așteptarea unor zile mai favorabile, ca să pun problema în plin, ci nu ca până acum, cu totul fragmentar. Dar când sub raport biologic, economic și cultural situația se prezintă cât se poate de trist (*economic*: mii de proletari Români își părăsesc definitiv satele, pentru a-și căuta de lucru în cine știe ce colț al țării străine; *cultural*: regiuni întregi, cu sute de mii de Români, nu mai au nici o conștiință etnică, așa că deși populația îți vorbește românește, dacă pui întrebarea — indiferent de vârsta individului — „ce ești?“, îți răspunde: „Sârb“, „Bulgar“, iar dacă cumva pronunță la repezeală „Român“ și-l întrebi despre acest „Român“, nu-ți răspunde nimic, căci acest termen pentru ei nu mai evocă un popor din care fac parte; *biologic*: din cauza vitregiei la care sunt supuși cel puțin unii dintre Românii de peste hotare, impedimente de tot soiul în viața economică, (natalitatea a înregistrat dela război încoace o scădere îngrijorătoare), este o imperioasă nevoie, ca, în primul rând, să se treacă imediat la o examinare atentă a tuturor fragmentelor noastre etnice de dincolo de actualele frontiere. Nu este vorba de o grijă frățească numai, ci de un instinct de apărare al trupului nostru ca neam. Departe deci de a fi pur politică, problema Românilor de peste hotare este și rămâne una pur etnică. Problema Românilor de peste hotare n'a fost descoperită de cineva, ci ea a persistat veșnic în sufletele noastre sub forma unei nuanțe specifice de nostalgie după locurile pe care le-am stăpâni și cari ne-au fost smulse cu o parte de consăngeni. A trece

peste hotare, în regiunile românești, cât de colo îți sare în ochi aceleași forme de luptă cu natura, aceleași dorințe; aceeași structură socială chiar — peste tot ne regăsim pe noi.

Odată evidențiind aceste stări de lucruri, s'a indicat ca fiind absolut necesar, creiarea unui Oficiu al Românilor de peste hotare, pe lângă Institutul Social Român. Era de fapt un desiderat vag, nu văd am putea zice, condiționat de ceva: eventuala creiare a Institutului Central de Stat.

Dar acest vis însă, de data aceasta, era și al unui om de înaltă cultură, care stăpânește uimitor realitatea românească: Profesorul D. Gusti.

În numărul 13 al *Sociologiei Românești* am procedat la o schițare a planului de acțiune al Oficiului, fără să aibă notă definitivă.

Realitatea însă acum este clară: avem un Oficiu al Românilor de peste hotare, „o secție“, pe care d-l profesor D. Gusti a creiat-o în cadrul Institutului de Cercetări Sociale al României. S'a realizat deci, după aproape un secol de lupte, o înjghebare oficială, științifică și națională, în vederea urmăririi situației fraților din afară.

În fața acestei realități survine întrebarea: ce este de făcut? Ce au de făcut Românii de peste hotare? Răspunsul este pe cât de simplu, pe atât de categoric:

a) să-și arate recunoștința față de d-l prof. Gusti, cel care le-a arătat dragoste.

b) să treacă imediat la acțiune.

La acțiune în sensul unei munci sub o coordonare severă, unitară; la acțiune în sensul unei regrupări a tuturor celor cari s'au dat în lături deziluzionați după o muncă fără rezultate.

Evident, înființarea acestei secții nu însemnează imediată soluționare a problemei. Este ușor de înțeles însă că pe baza materialului documentar ce se va culege, se va putea oricând trece la soluționări, în spiritul cel mai util posibil.

Deaceea, existența acestei secții a Românilor de peste hotare trebuie să smulgă toate forțele răslețite din mediul izolat în care se află, spre a le uni, într-o străduință comună, singură în măsură de a creia prestigiul unei probleme etnice, și, mai ales, de a menține acest prestigiu, dacă el este deja creiat. Publiciștii, conducătorii societăților sub care se află grupați, au datoria nu numai de a informa membrii de această realizare, ci de a se încadra cu toată puterea lor de muncă în noua secție care a luat ființă.

Desigur, la timp, se va face cunoscut și programul de detaliu în privința muncii ce se va desfășura, muncă, care am dori să fie expresia necesităților fiecărui fragment de Români de peste hotare.

pentru a căror cunoaștere vor trebui să se străduiască în primul rând însuși fiii lor ce-și găsesc ocrotire aici.

Alături de publicații ca *Balkanica*, *Timocul* etc., revistele Institutului de Cercetări Sociale ca *Sociologia Românească* și *Arhiva pentru Știința și Reforma Socială*, își deschid și mai larg coloanele de documentare în problema românilor de peste hotare și a coloniștilor dobrogieni. (Cei cari obțin studii în această chestiune, le pot trimite Institutului de Cercetări Sociale, secția Românilor de peste hotare, str. Latină 8, București III).

Așteptăm încrezători în ecoul creierii secției Românilor de peste hotare în cadrul Institutului de Cercetări Sociale al României!

Florea Florescu

ASUPRA DVS. I...

... a lucrărilor Dvs. și a preocupărilor Dvs. se publică adesea în cele 120.000 ziare și reviste din lumea întreagă articole și notițe care vă sunt absolut necesare. Dacă doriți să aveți aceste articole și notițe prețioase, ca și instituțiile din străinătate și din capitala țării noastre, adresați-vă și Dvs. agenției:

„SERVICIUL GAZETELOR”

Directori: AUREL M. ALICU și EM. SAMOILĂ

București I, — Str. Sf. Constantin 24 — Telefon 3-16-15

care vă dă cu plăcere orice lămurire suplimentară și vă face — la cerere — și probe gratuite.

ȘI DVS. I...

... veți avea nevoie de o informație din Capitală sau din lumea întreagă. Deaceia e prudent să păstrați adresa Institutului românesc de documentare „TOT”: București I, str. Sf. Constantin 24 (telefon 3-16-15), care vă răspunde la orice chestiune dacă-i trimiteți mărci pentru răspuns și o modestă taxă percepută la fiecare caz în parte.

Cereți prospecte și informații gratuite dela adresa de mai sus, referindu-vă la ziarul D-vs. I

C Â N D ?

Naționalismul se definește ca o entitate stăpânitoare în politica secolului și aceasta cu atât mai mult cu cât chiar statele adverse doctrinei de dreapta nu ezită să-și manifeste solidaritatea națională față de grupările etnice din afara hotarelor.

Principiul naționalităților — agitat frenetic la pacea din Versailles — și-a schimbat aparențele de excrescență a sistemelor democratice, devenind un corolar al statului care-și menține ființa prin forțele vii ale națiunii.

România Mare și-a strâns într'un mănunchi neamul, risipit de o istorie furtunoasă sub stăpâniri streine. Cu toată amintirea odioasă a unui trecut de privațiuni și persecuții, poporul român a arătat față de streinii ce locuiesc în mijlocul său o largă și ospitalieră primire. Sfidăm pe oricine cutează să susțină contrariul.

În urma războiului mondial, minoritarii din România au dobândit o situație mai bună decât sub conducerea conaționalilor lor: exproprierea latifundiilor le-a adus pe lângă independența economică și desfeudarea, adică liberarea.

Pentru a simți mai bine acest lucru, este suficient să amintesc întâmplarea maghiarilor din Cehoslovacia, cari prin revenirea la Ungaria au fost despuiați de liberalitățile acordate de vecinii noștri dela nord.

Ultimele legiuri din România — consecvente unei conduite plină de larghețe față de minoritari — au adăugat vechilor libertăți altele noi, creind astfel o situație căreia nu i se poate obiecta cu nimic.

Înființarea Ministerului Minorităților, recunoașterea diferitelor comunități ale minorităților, dreptul de a participa în organizațiuni separate la viața politică a Statului, sunt de natură să favorizeze o viață mult mai avantajoasă decât în țările lor de origină.

I. Toma

În ziua de 27 Februarie a. c., s'a sărbătorit de toată suflarea românească aniversarea unui an dela promulgarea noiei Constituții a Țării, dată de M. S. Regele Carol al II-lea, pentru propășirea neamului românesc.

În ultimele alegeri parlamentare din Bulgaria, nu a putut reuși nici un candidat al românilor timoceni, din cauza lucrăturilor guvernamentalilor bulgari. Așa că românii din Bulgaria, în număr de peste 200.000 suflete, nu-și au reprezentanții lor în sobrania din Sofia.

Se spune, obișnuit, că noi Românii, nu mai avem de revendicat nimic, ca popor și ca Stat, căci idealul nostru s'a împlinit cu prilejul *Unirii celei mari*. E adevărat că cei mai mulți români s'au unit, însă au rămas în afară de hotare aproape 3 milioane de frați, iar pe de altă parte trăiesc între noi cam 4 milioane de străini.

Când așa stau lucrurile noul ideal se impune, „panromânismul”, care nu e, totuși, agresiv, dar trebuie să fie îndeajuns de impetuos.

„Cine mai bine decât Nicolae Bălcescu, fericitul doctrinar al revoluției naționale, a putut pecetlui cu focul cuvântului, steaua idealului românesc?” (Paul Sterian). Într'adevăr, Nicolae Bălcescu, marele patriot, mozt tănăr, observă: „copleșiți și amenințați astăzi de panslavism și de pangermanism, noi nu ne putem mântui fără numai opunându-le panromânismul”.

Trebuie menționat, că acest ideal e susținut și urmărit cu multă asiduitate și cinste de revistele: „Timocul” și „Observator”.

Unde se găsesc români în afară de hotare și câți.

Incepem cu *Jugo-Slavia*. Viețuiesc, în țara vecină, cinci sute de mii români. Una sută cincizeci de mii numai în *Banatul rămas la ei*, alții în Timocul sârbesc și Macedonia. Pe coasta Dalmației mai pălpăie ca o candelă ce se stinge, rămășița neamului nostru: (Mauro-Vlachii), sau (Românii cei negri) cari pe vremuri formau un element foarte războinic.

Bulgaria. În statul vecin dunărean, se găsesc 150 mii de Români: în Timocul bulgăresc, în Macedonia pe valea râului Marița, în județul Vidin, dealungul malului drept al Dunării și în alte părți. E un fapt îmbucurător că s'adeschis la Sofia un institut român.

Rusia. Peste Nistru trăiesc vreun milion de români, moldoveni, și transilvăneni, duși în acele părți pentru pășunatul oilor. Sovietele au înființat o republică federativă, „Republica Moldovenească”, în ținuturile unde populația românească e mai deasă. Capitala republicei e în orașul Tiraspol, pe malul Nistrului. Se mai găsesc români răspândiți în toată Ucraina și chiar în Siberia.

Cehoslovacia. (Rusia Sub-Carpatică), astăzi „Rutenia Carpatică”, trăiesc vreo 25 mii români ducând o viață liberă cu școli în limba maternă. Sufărind unele schimbări sunt amenințați. Pe vremuri, aci, pulsa puterea românismului, în jurul luminii aprinse prin cîntecul mănăstirii Peri. Românii se întindeau în toată Cehoslovacia: în Moravia, ținutul Vlașca, în Silezia, etc. Erau cu toții vreo 200 mii, astăzi sunt germanizați și slavizați.

Ungaria. Dealungul Tisei se află un număr de vreo 60 mii frați, dacă socotim și pe cei maghiarizați, avem un număr de 200 mii români.

Grecia. Aci, în număr mare, trăiesc 200 mii aromâni. Mulți din ei au

411.265
P 89543

fost desnaționalizați. Ii găsim în munții Pindului, în Tesalia, iar în apropierea orașului Salonic sunt grupați „Megleno-românii”. Au un liceu la Grebena, un liceu comercial la Salonic și un gimnaziu la Ianina. Păcat de ei, că sunt buni negustori, meseriași, crescători de vite!

Albania. În Albania se mai găsesc 50 mii de români, „Fărșeroți”. Înainte numărul lor era de 200 mii, — mulți s’au înstrăinat.

Statele-Unite. În republica Nord-Americană, sunt răspândiți cam 200 mii români, plecați mai cu seamă din Ardeal și stabiliți pentru lucru: prin Cleveland, Detroit, Ohio, etc. Ei au, nu de mult, un episcop ortodox.

Argentina. În Buenos-Aires și în alte părți ale Argentinei, își duc viața plină de trudă, 45 mii de români.

Italia. Pe țărmul Adriaticii în peninsula *Istria*, se află 5000 români, pe cale de contopire cu marea masă a italienilor. Tot în Italia, în Sud și prin Sicilia, s’au refugiat, în timpuri mai vechi, mulți aromâni.

În alte părți. Prin Polonia, Franța și alte țări sunt risipiți frați de-ai noștri, ca niște insulețe printre străini. Așa dar, un număr de două milioane șase sute mii, răspândiți printre vecini sau cine știe ce colțuri ale globului. Dintre aceștia 600 mii au fost desnaționalizați.

Străinii cari locuiesc în țară la noi.

Ii vom trece în ordinea numerică descrescândă:

Evreii. În număr de cca. 800.000, sunt stabiliți mai mult în părțile Moldovei de sus, Bucovinei, Basarabiei și Maramureș precum și în Capitală.

Ungurii. În mijlocul Transilvaniei, Trei Scaune, Ciuc, Odorhei, Cluj și în alte județe, trăesc mulți unguri, dar mulți din ei sunt români înstrăinați. Astfel nu mai puțin de 300.000 sunt români cari au pierdut limba și obiceiurile, iar ungurii de aci sunt Secui. Numărul întreg al Ungurilor din Ardeal este de 1.353.276, scăzând numărul românilor maghiarizați rămâne cifra de un milion unguri.

Germanii. Locuiesc între noi și vre-o 750.000 germani (sași, șvabi, germani), prin Banat, Sibiu, Sighișoara, Cernăuți și sudul Basarabiei.

Rușii și Rutenii. În Basarabia și Bucovina se află cam 450.120 de suflete, element infiltrat sub stăpânirea străină.

Bulgarii. În Dobrogea și Sudul Basarabiei precum și în câmpia Dunării se găsesc aproape 220 mii de bulgari.

Țiganii. Peste tot răspândiți, trăesc o viață primitivă, peste 200 mii nomazi și aclimatizați.

Turcii, Tătarii, Găgăuții. Trăesc prin Dobrogea o sută și ceva de mii.

Alte neamuri. Sârbi, Greci, Armeni, Albanezi, Francezi, Italieni, etc. risipiți peste tot ocupându-se cu comerțul, meseriile și agricultura, numărul lor se cifrează la aproape 200 de mii.

Populația țării noastre este de 20.000.000 locuitori. Sunt străini cca.

20 la sută iar restul români. Aşa dar neamul românesc este de aproape 19.000.000 suflete, un bloc îndeajuns de însemnat.

Ce trebuie făcut.

Un oficiu. În primul rând e nevoie să se înfiinţeze un oficiu, care să aibă însărcinarea de a strânge date precise asupra numărului românilor de peste hotare şi locului unde se găseşte. Iar acest lucru trebuie făcut cu toată sârguinţa. După aceea să înceapă opera de colonizare prin schimb de populaţii — unde e cazul — urmând exemplul Turciei şi Greciei, cari au trecut din Asia Mică în Tesalia, 1.500.000 greci şi pe turcii din Grecia i-au trecut în locul lor. Deşi va fi o operă grea, care va cere sacrificii enorme, totuşi nu trebuie dat înapoi sau stat pe loc. Trebuie să colonizăm mai întâi, pe cei ameninţaţi cu dispariţia, din cauza presiunilor vecinilor, a vremurilor vitregi, pe urmă vin la rând cei din jurul hotarelor. De ce să avem în ţară, unguri, bulgari, sârbi, etc. şi români de ai noştri să stea la ei, cu sutele de mii? Să nu spunem că e ceva imposibil.

Acest gând să fie pentru noi o idee forţă şi în jurul acestei idei să se popularizeze toate energiile şi întreaga acţiune de Stat.

Sunt unii care cugetă: „românii dela hotare formează un cordon de apărare pentru românism”, dar nu văd temeiul acestui gând! Mi se pare scarbăd, lipsit de consistenţă.

Să fim cu ochii în patru. Până se va termina anevoioasa lucrare a aducerii fraţilor din streini, guvernul să ceară statelor vecine încetarea acţiunii de captare a elementului românesc, adică o purtare cinstită de reciprocitate, căci nici noi nu căutăm să desnaţionalizăm minorităţile noastre. În acelaş timp e neapărată nevoie să începem o activitate de unificare sufletească cu românii de peste hotare, luând pildă dela alte state cari în contactul strâns cu ai lor, spre a nu fi asimilaţi.

Reromânizarea. Dar dacă nu intenţionăm să asimilăm pe străinii de la noi, totuşi avem o imperioasă datorie să întreprindem lucru de readucere a românilor în cuprinsul Statului, care au fost maghearizaţi. Într'adevăr în regiunea secuiască, se găsesc vreo 300 mii români care şi-au pierdut limba, credinţa şi obiceiurile cu toate că nu şi-au uitat origina.

Fortificarea hotarelor. După cum există o linie „Maginot” în Franţa, sau „Siegfried” în Germania, la fel să ne construim şi noi la hotare linii de apărare: linia „Mihai Viteazul”, sau linia „Ştefan cel Mare”. Dacă din cauze budgetare, nu vom putea să facem ceva grandios cel puţin să fie ceva apropiat.

În Dobrogea trebuie lucrat ceva pentru veşnicie. Proiectatul canal Cernavodă-Constanţa să fie construit cu orice sacrificii, dela *Turtucaia la Ecrene*.

În acest fel vom face un hotar natural cu Bulgaria.

O legătură durabilă peste timpuri.

Dacă nu putem găsi o prietenie sinceră în juru-ne când avem hotare așa de lungi, trebuie totuși să o creiem; putem încheia pact cu Bulgarii, cari sunt vecini mai modești dar numai pe seama noastră. De fapt noi am mai avut odată, strânsă legătură cu ei, care nu se poate ușor uita: „imperiul asanid“, româno-bulgar și capul dinastiei, „Împăratul Ioniță“ român.

Trebue construit neaparat un pod peste Dunăre care să ne lege de Bulgaria. Toate neînțelegerile dintre noi să le rezolvăm pe cale pașnică.

Mai trebuiesc luate și alte măsuri: a) consolidarea economiei naționale și primatul etnic, b) acțiunea pentru ridicarea satelor, c) unificarea religioasă, adică progresul ortodoxiei — religia dominantă — luptându-se cu temei contra sectelor și pentru înțelegerea cu uniții d) dar mai ales respectul legii, căci legile necălcate, lipsa de abuz, sunt cea mai solidă garanție a durabilității, e) să cerem colonii: dece multe state să aibă colonii și altele nu, când știut este că suntem un popor în continuu progres, f) să se ia măsuri împotriva mortalității și în special al depopulării Banatului prin cunoscutul sistem de acum.

În afară de acestea e necesar să strângem legăturile de prietenie cu popoarele latine (ginta latină). Uniunea latină preconizată de Gambeta trebuie să ia ființă.

Opera la care suntem îndemnați să muncim cu toții, nu însemnează o tendință de imperialism, ci munca pentru ridicarea nației pe culmea demnității și la nivelul progresului modern.

N. Bălșeanu

De curând a fost la București d-l Niculae D. Chiurci, președintele coloniei române din Sofia. D-sa a fost primit într-o lungă audiență de d-l D. V. Țoni, Subsecretar de Stat la Ministerul Educației Naționale, căruia i-a expus pe larg situația liceului român dela Sofia.

Dl Ministru D. Țoni a promis satisfacerea tuturor doleanțelor coloniei române din Bulgaria, în legătură cu liceul și elevii liceului.

Suntem informați că în câteva comune românești din timocul jugoslav, au luat ființă biblioteci publice, printre volumele cărora se găsesc și cărți cu slovă românească. Frații noștri de acolo citesc cu multă bucurie poveștile și cântecele în limba maternă.

Din amintirile unui român timocean (Schită)

Implinisem șapte ani, timpul când trebuia să se împlinească și spusese mamei: „să te faci mare și să te duci la școală să înveți sârbește”. Cei de-atunci confundau limba sârbească cu cea bulgară. Se zicea de cineva: — e cărturar, știe sârbește!

Taică-meu îmi cumpăraseră de la oraș o tăbliță cu condee de piatră, pe jumătate învelite în hârtie colorată — cea mai mare bucurie a mea — și abecedar și le pusese pe policioară, așteptând ziua cea mare.

Într-o dimineață de toamnă cu brumă și un soare plăcut, taică-meu îmi zise: „astăzi te vei duce la școală, dar înainte de asta mergem la locul din Coastă să-l brăzdăm, adică să tragi calul de căpăstru — ca neamtu — să facem câte o brazdă pe amândouă părțile, ca apoi calul știe singur să conducă boii, mergând pe brazda făcută.

După ce terminarăm cele două brazde, eu sburai până în sat. Bucuria mea n'avea margini. Mama îmi dădă tăblița cu condeele și abecedarul într'un săculeț și după ce mă sfătui să fiu cuminte la școală, plecai mândru dar și cu o sfială oarecare în fața necunoscutului.

Când trecui pragul școlii, mă întâmpină învățătorul, întrebându-mă ceva într'un grai necunoscut și ne mai auzit de mine până atunci. Simțeam că trebuia să răspund ceva și îl priveam în ochi nedumerit. Atunci un vecin al meu — anul doi — îmi veni în ajutor.

— Spune-i mă d-lui învățător cum te cheamă!

— Florea Ion răspund eu.

— Florea Ionof, zice învățătorul.

— Da, Florea Ion, repet eu, fără să-mi dau seama.

Atunci văd că-i face semn vecinului meu și acesta mă călcă tare pe picior. O! exclamai eu de durere.

— Așa, să știi, Florea Ionof, să zici deci-nainte, spuse învățătorul, însoțit de râsetele băeților. Cu acest prim eveniment a început viața mea de școlar. Mulțumită memoriei mele extraordinare, învățasem până după Crăciun, pe de rost, tot abecedarul, deși nu-l înțelegeam bine conținutul. Așa că școala primară am trecut-o cu note foarte bune. Un lucru era neplăcut. Învățătorul ne puneă, pe noi care răspundeam la întrebările lui puse unora din colegii noștri mai tari de cap, să le tragem pe palme cu jorjeluța de gutui, pentru ca pe urmă în recreație sau pe drum spre casă, aceștia să-și ia revanșa aplicându-ne câte un pumn în fălcii, sau petroi în ȧle.

Cu chiu cu vai terminai și liceul real din Vidin (eu obii cu vai fiindcă părinții mei nefiind atât de înstăriți, vroiau încă de prin clasa IV a V să mă fac învățător la țară sau popă — așa se primeau pe atunci) și în loc să urmez mai departe cu studiile, eram forțat să fac un popas în învăța-

mântul primar, intrând ca învățător într-o comună românească vecină cu a mea. Școala, bineînțeles era bulgară -- etatizată -- ca toate de prin comunele românești. Astfel, ca Român, trebuia să contribui și eu la desnaționalizarea fraților mei prin școală. O soartă mai ticăloasă și mai ingrată nici nu se putea! Mai aveam un coleg normalist, de origină bulgară de prin părțile Dobrogei.

Prima lecție, pe care trebuia s'o țin cu clasa III, era la geometrie -- despre triunghiuri. Incepu să explic elevilor părțile triunghiului, așa cum învățasem eu în liceu academicește. În tot timpul lecției, în clasă domnea o liniște și atenție, care mă făcea să cred că elevii sunt numai urechi. Dar pe la sfârșitul lecției, colegul meu, ne mai putându-și stăpâni râsul, dete buzna în cancelarie. Eu scandalizat și supărat foc, intrai după dânsul să-i cer socoteală.

— Ehe! amice -- mă întâmpină el, -- crezi că elevii dumitale au înțeles ceva din lecție?!

— Cum, răspund eu, n'ai văzut cu ce atenție m'au ascultat?

— Da, am văzut, dar n'oi fi crezând că atenția lor a fost fixată asupra materiei, pe care le-o predai, operând cu atâtea noțiuni noi, de cari ei habar n'au, ci era fixată asupra persoanei dumitale, pe care de prima dată o văd. Și colegul meu îmi repetă lecția, așa cum trebuia predată, după principiile pedagogice.

La urmă m'am convins și eu că, colegul meu avea dreptate, mai cu seama că predam și într-o limbă străină, pe care elevii de abea o înțelegeau.

Dar ceea ce era mai tragicomic în școală, se petrecea tot cu elevii cei mici cari păseau pragul școlii de prima oară. Pentru aceștia, după dispozițiunile Ministerului, pe lângă fiecare școală cu element minoritar, se înființase câte un an preparator.

Aici rolul meu era mai favorizat decât al colegului meu, care încă nu cunoștea limba elevilor limba română. În urmă, volens-nolens, a trebuit s'o învețe.

Aci ne serveam de diferite tablouri pedagogice pentru observație și învățarea denumirilor bulgărești la lucrurile din ele.

Le arătam de pilda un tablou, care înfățișa o barză cu broasca în cioc, pășind majestos printr-o băltoacă.

Cum îl vedeau, copii începeau exclamațiile și conversațiile în limba lor, cam în felul acesta: „Barza, barza!.. Câte unul: barză, barză, ce-ai în guse? -- o căpușe; dar în piept? -- lapte fiert; dar în picioare? -- rișchitoare, -- Uită-te mă Nicule, parcă e barza noastră, care are cuib pe grajdul nostru... Dar ce are mă în cioc? -- Nu vezi mă că are o broască. -- Mă să știți că barza mănincă și șerpi, că eu am văzut-o odată pe a noastră cu un șarpe în cioc, îl aducea la puț”.

Astfel se povesteau fel de fel de întâmplări cu barza, broasca, balta etc. După un anumit timp învățătorul făcea liniște și întreba:

— Ei, copii, ce ați văzut aloi?

— O barză cu broasca în cioc — răspundeau în cor.

— Ei bine, să știți acumă că pe bulgărește la barză i se zice *stărc*, iar la broască, *jaba*.

Așa procedează învățătorul, care știe limba elevilor, adică românește, iar cel ce n'o știe spune deadreptul pe limba bulgară.

Tova (aceasta) e *stărc*; tova (aceasta) e *jaba*!

Asistam la rîndul meu pe colegul meu, când la cuvintele de mai sus, copii izbucniră în rîs, zicînd:

— Nu e *stărc*, d-le învățător, că *stărcul* are picioarele mai mici și n'are pene negre la aripi.

Copii aveau dreptate, fiindcă în limba lor *stărcul* însemna pescăruș.

La un moment dat, prinire bănci răsare un pușt și cu cuvinte îndesate grăește:

— D-le învățător, mie mi-a spus tata, când am fost la bălă să înmănem cînepa și unde erau multe broaște, că bulgarii le zic *jabi*, dar eu cred, cum mi-a spus și mămica, că bulgarii au greșit de le zic *jabi*, fiindcă se cheamă *broaște*...

Altă scenă la fel de hazlie se petrecu odată cu șorecelul de casă, când colegul meu li-l arătă cu cuvîntul „mișcă”.

— Aș! mișcă, vedem noi bine că nu mișcă că e pe hîrtie, nu e viu.

Trecuseră la mijloc câți-va ani tot așteptînd împrejurări mai bune pentru a lichida cu această profesiune, pe care o exercitam în condițiuni ingrate pentru mine, când mă pomenesc mutat din regiunea Dunării în sudul Bulgariei, într'o comună cu populație curat greacă. Comuna era cea mai pitorească din câte văzusem în Bulgaria, așezată amfiteatral la poalele munților Rodopi. O școală splendidă la două etaje, abea terminată, o împodobeau. Era clădită prin mijloacele proprii ale comunei și prin listă de subscripție lansată până și la Athena. Până în anul acela școala funcționase în limba maternă — greacă. Acum Bulgarii o etatizaseră și o transformaseră în școală bulgară, cum se întîmplase mai de mult cu cele românești din regiunea Timocului.

Aici dificultățile erau și mai mari. Obstrucție, sabotaj, amenințări la viața noastră. Mai întîi nu ne închiriau cameră de locuit și eram nevoiți să punem câte un pat de campanie în amfiteatrul dela etaj. Copiii „trimeși” de părinți la școală sub amenințări cu amendă, nici nu veneau la școală ci se adunau prin case particulare, unde foștii învățători greci își continuau profesia clandestin. Unii o luau pe cîmp, prin vîi, și la ora prînzului se înapoiau acasă. Amenzile se țineau lanț.

Și aici aveam un coleg de origină bulgar din Macedonia, valea Vardarului, care trecuse ilegal din fostul Imperiu a lui Abdul Hamid, precum și o colegă bulgăroaică din Filipopoli, care ca și colegul, știa bine limba greacă. Numai eu n'o pricepeam deloc.

Elevii îi împărțisem după vîrsta. Eu luasem pe cei mai mari, fiindcă

printre ei se mai găseau câte unul, care fusese ucenic la vreo simigerie sau altă meserie, în oraș și învățase limba bulgară.

Câte scene tragicomice nu s'au petrecut și aici. Într-o zi intru în clasă și de fum nu văd decât umbre. Cineva ciurulse soba de lamarină cu un briceag. Dar cine? De unde puteai să afli? Era o solidaritate nesdruncinată. Sau mințeau că a venit cineva din afară. Întrebam un elev dacă a înțeles lecția? El răspundea ceva pe grecește. Bine înțeles la această îndrăzneală i-am dat recompensa ce i se cuvenea, deși în fond poate avea dreptate, însă fără să vrei o iei ca ofensă a persoanei tale și atunci trebuie să-ți satisfaci mânia.

De multe ori spunând vre-unul elev să iasă la tablă și neînțelegând, sau înadins i se spunea de alții să iasă afară, în loc să iasă la tablă — ieșea afară din clasă în râsul unora și în turbarea mea pentru care-i băteam de se dusesse vestea că sunt cel mai rău om din lume.

Aceasta se petrecu aproape întreg anul. Ahea pe la finele anului parcă se mai împăcaseră cu situația. Ce s'o fi mai petrecut în anii din urmă nu știu, fiindcă, dădu Dumnezeu și părăsi învățământul înscriindu-mă la Facultatea de drept din Sofia.

Înșirând aci aceste amintiri, de acum câțiva zeci de ani, când procesul de desnaționalizare era încă la început, mă gândesc unde s'or fi ajuns acum cu frații noștri români din Valea Timocului și dreapta Dunării!

F. I. Dunăreanu

Reviste: „România” — București; „Viața Basarabiei” — Chișinău; „Țărănismul” — București; „Sociologie Românească” — București; „Luceafărul” — Sibiu; „Plaiuri Săcelene” — Satulung-Brașov; „Bărăganul” — București; „Banatul Literar” — Caransebeș; „Afirmarea” — Satu Mare; „Școala Basarabească” — Chișinău; „Tinerimea Română” — București; „Curierul Comercial și Industrial” — București; „Prometeu” — Brașov; „Vlăstarul” — Buzău; „Propășirea Agriculturii” — București; „Dimândarea” — București; „ALACI” — București; — „Lumca Noastră” — Târgu Mureș; „Straja Neamului” — Chișinău; „Eu și Europa” — Vulcan Hunedoara; „Scânteia” — Oherla; „Poporul Românesc” — Chitila-Ilfov; „Ghiocci” — Focșani; „Cele Trei Crișuri” — Oradea; „Renașterea Basaraiei” — Chișinău; „Innoirea” — Arad; „Graiul Strămoșesc” — Vârșet-Jugoslavia.

Ziare: „Gorjanul” — Tg. Jiu; „Drapelul” — Arad; „Presa” — București; „Foaia Poporului” — Sibiu; „Graiul Maramureșului” — Sighet; „Itinerar” — Chișinău; „Avântul” — Petroșani; „Țara lui Mircea” — Silistra; „Biruința” — Vârșet-Jugoslavia; „Glas Românesc în regiunea secui-zată” — Odorheiu; „Drum” — Roșiori de Vede; „Tineretul Învățătoresc” — Lipova-Banat; „Curentul Nou” — Oravița; „Plaja Caverna” — Caverna; „Gazeta Cărților” — Ploiești; „Condeiful” — Craiova; „Însemnări Iesene” — Iași; „Glasul Românesc” — Oradea; „Semănătorul Român” — Silistra; „Presa Olteniei” — Craiova; „Acțiunea” — Galați; „Gazeta de Vest” — Oradea.

"TIMOCUL"

REVISTĂ DE LUPĂ NAȚIONAL-CULTURALĂ

Redacția și Administrația: București, Str. Octav Cocorăscu 84

NOUL PLAN AL LOTERIEI DE STAT CARE BATE RECORDUL MILIOANELOR

INTRATI IN ORI-
CARE COLECTURĂ
ȘI CERETI
PLANUL NOU
AL
LOTERIEI DE STAT

Tragerea clasei I loteria 19 are loc la 15 Martie 1939

Tip. FÂNTÂNA DARURILOR — 15 SEPTEMBRIE, 74 — BUCU

Preț

